

O cestě filologie – Quo vadis, philologia?

KREJČOVÁ, E., KREJČÍ, P.: *Quo vadis, philologia?* Brno: Tribun EU, 2017. 300 s. ISBN 978-80-263-1178-2.

Jaké jsou cesty filologie v současném dynamickém světě – „trnité“, nebo snadné? Jaké jsou problémy a perspektivy univerzitní výuky tzv. malých evropských jazyků, k nimž patří i bulharština? Jaký je vlastně dnešní stav bulharistiky (a dalších jihoslovanských filologií) na středoevropských univerzitách? To jsou jen některé z otázek, které si položili Elena Krejčová a Pavel Krejčí v jejich nejnovější publikaci *Quo vadis, philologia?*, jež letos v Česku vyšla.

Autoři přednášejí na Masarykově univerzitě v Brně – druhé největší a nejvýznamnější univerzitě v Česku – a je třeba rovněž připomenout, že se jedná o jedinou vysokou školu v Česku, kde se v současnosti bulharská filologie dá studovat. Jelikož kmenovým pracovištěm obou spoluautorů je Ústav slavistiky FF MU, oba přinášejí takové informace, které by mohly zaujmout poměrně široký okruh čtenářů, nejen kolegy slavisty. A ty vycházejí právě z osobní zkušenosti, možnosti nahlédnout do „kuchyně“ toho, co vlastně znamená vyučovat bulharský jazyk na jedné evropské univerzitě v novém, 21. století, tedy v době, kdy slavistika i jednotlivé slovanské filologie ztratily na většině evropských univerzit své pozice, kdy na mnohých z nich byly prostě zrušeny, kdy univerzitní bulharistika prošla krizí v celoevropském kontextu, avšak bulharské filologii v Brně se podařilo obhájit své právo na existenci a uniknout likvidaci, navzdory absenci oficiální institucionální podpory ze strany bulharského státu.

Pro bulharského čtenáře bude jistě nejzajímavější sledovat vývoj bulharské filologie v Brně, jak ho představila Elena Krejčová, je však nezbytné připomenout, že stejným vyčerpávajícím způsobem jsou v monografii popsány i další jihoslovanské filologie, které lze na MU v Brně studovat. Autorka čtenáře seznamuje s prvním výskytem bulharského jazyka na akademické půdě MU – bulharský jazyk je s ní spjat prakticky od samého počátku – přesněji od podzimu 1921, kdy svou činnost zahajuje slovanský seminář, a dále popisuje téměř stoletou existenci univerzitní bulharistiky, přičemž zdůrazňuje klíčovou skutečnost, že jediným akademickým pracovištěm, kde se dnes dá studovat bulharská filologie jako samostatný obor, je právě Ústav slavistiky FF MU, a rovněž to, že od roku 2003 se bulharský jazyk studuje povinně i v rámci tehdy nově zavedeného oboru Balkanistika. Kromě toho se výuka bulharštiny tradičně nabízí jako dvousemestrální kurz pro studenty jiných oborů, především těch slavistických. Autorka, která přednáší staroslověnštinu a bulharštinu a jež se zabývá srovnávací slovanskou jazykovědou a teorií a praxí překladu, nabízí zobecnění zkušeností též

ze své pedagogické praxe a snahu univerzitní výuku bulharského jazyka neustále vylepšovat a zdokonalovat.

Kapitoly, které pro publikaci připravila, jsou: *Българската филология в Масариковия университет в град Бърно, Традиции и съвременно състояние на обучението по български език в Масариковия университет в Бърно, Трансфер и интерференция при изучаването на български език като чужд от славяни, Защо учим български език?, Използването на e-learning и blended learning при обучението по т. нар. малки славянски езици, Преподаването на български език в чужбина – изисквания и потребности в новото хилядолетие, Електронното обучение по български език като чужд – настояще и перспективи, Bohemistika a bulharistika mezi Českem a Bulharskem (současnost, problémy a perspektivy) a Potřebuje Evropská unie překladatele „malých“ slovanských jazyků?*

Pavel Krejčí vede v rámci Ústavu slavistiky FF MU Seminář jihoslovanských filologií a balkanistiky. Jeho autorské kapitoly v uvedené monografii reflektují jeho odborné zájmy v oblasti bulharského jazyka a celého postsrbochorvatského prostoru (jmenovitě srbského, chorvatského, bosenského a černohorského jazyka), a to ponejvíce z hlediska frazeologie, onomastiky, teorie a praxe překladu, sociolingvistiky a procesů standardizace, resp. historického vývoje jednotlivých jihoslovanských jazyků. Ve svých příspěvcích jmenovaný ve třech jazycích (českém, bulharském a srbském) rovněž poskytuje pohled na problematiku výuky jihoslovanských jazyků, a to z nejrůznějších hledisek, přičemž převládá hledisko organizační, pedagogicko-metodologické a translatické. Pavel Krejčí je autorem těchto kapitol: *Problematika výuky jihoslovanských jazyků na Filozofické fakultě MU v Brně, Srbská a chorvatská filologie na Masarykově univerzitě v Brně, Lingvisticky zaměřené bakalářské, magisterské a doktorské práce studentů jihoslovanských filologií a balkanistiky na FF MU v období let 2005 až 2016, Česko-jihoslovanská lexikografická produkce v letech 1900 až 2016, O nových slovnících česko-bulharském, česko-srbském a česko-makedonském v kontextu česko-jihoslovanské lexikografie po roce 1990, Choronyma „Česko“, „Čechy“ a jejich ekvivalenty ve slovanských jazycích, Хороними „Србија“ и „Српска“ као транслатолошки проблем (ўитање чешких еквивалената), Tři české lingvodidaktické publikace pro výuku srbochorvatštiny z druhé poloviny 20. století ve světle sociolingvistické analýzy, Jihoslovanské jazykové paradoxy, univerzitní výuka a překladatelská praxe, Nastava istorije jezika Srba, Hrvata, Bošnjaka i Crnogoraca za studente južnoslovenskih filologija i balkanistike u Brnu – problemi i izazovi, Vuk Stefanović Karadžić – obdivovaný i kritizovaný, Съвременна езикова ситуација в Черна гора (опит за един невъзможен анализ), Pozoruhodná kniha o jazuse a nacionalizmu a Шест меѓународни бърненски среци на преподавателите по јужнославянски езици в славянски и неславянски контекст.*

Pozoruhodný je též pohled na problematiku inovace a rozvoje ve studiu a výuce tzv. malých slovanských jazyků pomocí e-learningu – na základě své akademické

zkušenosti autoři analyzují některé z jeho předností a nedostatků týkajících se jmenovitě zahraniční bulharistiky, což jsou informace, k nimž se bulharský čtenář, a to ani specialisté filologové, nedostávají příliš často.

Autoři ve svých textech nepředkládají hotová tvrzení nebo řešení problémů, s nimiž čtenáře seznamují. Kniha, jež si nečiní nároky na úplnost rozpracování všech zachycených nebo jen načrtnutých otázek, nepřináší pouze fakta zajímavá pro každého filologa-bulharistu i slavistu, ale je také hluboce osobní – obsahuje sdílenou zkušenost vyučujících, obrozenců ducha, naplněných touhou, silou a motivací pokračovat v práci na poli filologie.

Borislav Borisov

Пособие по исторической грамматике русского языка

НЕСТЕРОВА, Н. А.: *Историческая грамматика русского языка*. Учебное пособие. Саранск: Мордовский государственный педагогический институт им. М. Е. Евсевьева, 2012. 178 с. ISBN 978-5-8156-0392-9.

Историко-филологические дисциплины способствуют формированию у студентов исторического подхода к явлениям языка. Центральной дисциплиной является историческая грамматика. Ее основная цель — представить целостную картину изменений различных уровней системы языка на протяжении длительных периодов его развития.

Автором данного учебного пособия является Наталья Анатольевна Нестерова, сотрудник Мордовского государственного педагогического института в Саранске. Пособие состоит из двух частей — теоретической и практической.

Первая часть включает теоретический материал по основным темам курса. В рамках вводных изложений дается определение исторической грамматики как науки и обращается внимание на основные источники и методы изучения истории русского языка. Автор пытается создать периодизацию истории русского языка; выделяет пять периодов, причем к пятому и последнему периоду относит эпоху с XIX в. до наших дней. По нашему мнению, следовало бы последний период разбить еще на несколько этапов в зависимости от происшедших общественно-политических перемен, которые повлияли на развитие языка. Вводные замечания завершены обзором трудов ученых, занимающихся вопросами изучения исторической грамматики русского языка.

Звуковая система древнерусского языка характеризовалась двумя основными законами — законом открытого слога и законом слогового сингармонизма. Оба